

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošenjem u kući K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i univočivo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasni tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Pribroćena pisma i zahtave tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefranirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Uzmak i razlozi.

„Klub hrvatske stranke smatra sabor velevažnom ustavnom uredbom“.

(Izjava kluba hrv. stranke u saborškoj sjednici 3. velječe)

Zbilja, vladina većina u saboru toliko je proukinuta važnosti te ustavne uredbe, da je dopustila, da glavni faktor, predsjednik, kida i gazi sve one ustavom zajamčene slobodštine i odredbe, koje samo čine sabor „važnom ustavnom uredbom“.

Zemaljski red u §. 35. daje predsjedniku pravo da odluci „kojim se red om imadu predmeti razpravljati“, predsjednik upotrebljava pogrešan prevod zakona i prisvaja si drugo daleko-sežnje pravo, da odluci izključivo o tom, „koji se predmeti imadu razpravljati“. Saboru, koji velevažnog ustavnog uredbi, ne pripada po tom pravu da odliči i traži, da se stanoviti predmet iznesu na pretres; ne pripada pravo, da svojim zaključkom odgovori razpravi vrh kojeg predmeta. Sto i kada se svidi saborskom predsjedniku da iznesu na raspravu, to sabor mora da prihvati i razpravlja, i ništa drugo. Tim je zastupstvo učinjeno sličnim čoporu vižadi, koja mora da gleda, što joj gospodar dobacuje.

Pravaši su ustali proti takovom krijenju jedne možda od najvažnijih povlastica sabora. Zast. Prodan predložio je, da se izpravi pogrešni prevod § 35. zem. reda. Vrh toga predloga sabor je razpravljao u sjednici 18. siječnja, te je nezatnom većinom prihvatio predlog Prodana. Tako je stvoreno zaključak, koji je za predsjednika značio ukor i opomenu, da njemu ne pripada izključivo pravo da odluci, koji se predmeti imadu u saboru razpravljati, već da i sabor ima pravo odlučiti i zahtevati, da se iznesu na raspravu kojimodragi predmet, koji spada u njegov djelokrug, i dosljedno tome da sabor može da odgovori razpravi kojeg predmeta skupina zastupnika smatra sabor „velevažnom ustavnom uredbom.“

I da je tako potvrđuje činjenica, što je saborska većina dopustila bez prigovora, da predsjednik, izvrši jasnu odredbu § 38. zemaljskog reda, mahom ukinje poimenično glasovanja. Zato ustanovljuje kao pravilo, da se ima ustmeno glasovati. Samo iznimno, i to ako na to pristaje predsjednik, može se glasovati ustanjanjem. To je pravilo ukinuto i nadomješteno drugim pravilom, da predsjednik može dozvoliti poimenično glasovanje ili ne po svojoj milotu volji.

Ništo da nabroji sva bezzakonija i nasilja počinjena od predsjednika pristajanjem saborške većine!

Zastupnici imadu pravo prikazati upite vladu.

Ako se u upitu pozivaju na sadržaj kakve štampane knjizice, koja je integralno dio upita, te se mora čitati, predsjednik to ne dopušta.

Ne ima tu priziva na sabor; predsjednik ga ne dopušta, neće ni da pita sabor, tu „velevažnu“ i t. d.

Pošto sabor u § 7. određuje, da dva tajnika imadu izvaditi svaku prisutnu sjednicu, i da se imadu izmjenjivati svako četiri sjednice, tajnici su između ostaloga tu, da ovjerove zapisnik sjednice. Tekom sjednice ne ima tajnika; pravaši zastupnici upozorju na to predsjednika. Ništa za to; ne zatvara se sjednica, već se nastavlja i bez službenjih tajnika ili se zovi drugi, koji je red.

Ima zastupnik pravo, da ustmeno ili pismeno stavi upit zemaljskom odboru. Jok. Upit je, kaže predsjednik velevažne ustavne uredbe, dug, pa ga se čitati ne smije.

Ne ima u saboru 10—15 zastupnika, a za valjano zaključivanje hoće ih se najmanje 22.

Pravaši zastupnici, pošto u svako doba može doći do kojeg glasovanja, traže, da se konstatira prisutnost zakonitog broja zastupnika. Predsjednik, koji vidi, da nema broja, neće ni da čuje za takav zahtjev; neće da izreče ono što

uzme u obzir čud, podneblje, navike, duševne sposobnosti, te veću ili manju duhovitost prama pojedinim mjestima, gdje naš hrvatski narod živi. Tako isto ima poslovica, koje nisu izključivo svojina naša, a ima i onih, koje su iz pojedinih mjestih i krajeva.

a) Načrt jednog sustavnog rada oko poslovica.

Ove nazore ili bilježke morao bi imati pred očima kad bi se tako stavio da o hrvatskim poslovicama napiše koje izcrpljivo djelo. Međutim, kad već o tom govorimo, dobro je da iztaknute misli svedemo na nekoliko točaka, po kojima će čitatelj razumjeti vrijednost i potrebu takove radnje za našu knjigu i naš jezik.

U toj radnji valjalo bi točno označiti: 1) koje su poslovice izvornice; 2) koje zajednička su poznata slavenkog plemena; 3) koje su ušle u naš puk od drugih naroda i plemenima; 4) koje su običene svega našega naroda; 5) koje su posebice narodne; 6) iz kojeg su kraja; 7) koje pučke, a koje staležke; 8) kako i koliko se ljudsko znanje odsjeva u narodnim hrvatskim puknim poslovicama.

Biserje hrvatskog narodnog jezika.

Ljubi, rođe, jezik iznad svega,
U njem živi, umiri za njega!

XI.
Ljubiteljima materinskoga hrvatskoga jezika.

Potaknuti živom ježljom, da narodno jezično blago bude predmetom ljubavi i nauka, ovo nešto napisamo o našim narodnim poslovicama. Koliko nam je bilo moguće iztaknuli smo važnost poslovice i vrijednost njezinu u pučkom govoru ne samo, nego i njezinu blagotvorni utjecaj u književnim i znanstvenim radnjama. Sa svim tim, ipak ne kapimo izvrđiti da je u poslovicama svaka misao i svaka riječ suho zlato.

Narod je naš kroz vjejkove robovao, porazdijeljen na više čestica, pod vlašću raznih a kada kada i usilih gospodara, te je, kako pojmiti da su na njega gdje više gdje manje različni narodi utjecali. Nije se dakle čuditi, ako se što, tijekom nadje u njegovim običajima, ne, samo, nego i u poslovicama rječi talijanskog, germanskog i turskog jezika.

Pored toga, važno je napomenuti, da između poslovice i poslovice ima razlike, ako se

sam vidj i konstatira. Ne treba, veli, broja tek kom razprava; nije propisano ustanovljenje za konitog broja.

Videti da je u sabornici malo zastupnika, pravaši stavlju predlog da se zatvari sjednica. To pak ne, veli predsjednik velevažne ustavne uredbe (za malo ne napisam: utvare); po poslovniku, veli predsjednik, on ima pravo zatvoriti sjednicu. Sabor daleko ne može da zaključi, da se jedna sjednica zatvori! Nadješ i jedan sabor, bio manji ili veći od zadarskog, gdje predsjednik poriče zastupstvu pravo, da zaključi, da se sjednica ima zatvoriti. Predsjednik naravno zatvara sjednicu, ali to može da uslijedi ne samo kad se svidi predsjedniku već i ako sabor zaključi da se sjednica ima zatvoriti. Ta od hrv. stranke obvezana ustavna uredba ne može da zaključkom svojim izvođi niti zatvor vlastite sjednice. Zastupnici moraju tu sjediti, dok hoće predsjednik, ili, ako hoće da zatvor sjednici izpostavlja, treba, da učine veliko diplomatsko djelo, što su ga učinili zastupnici hrv. stranke na 3. velječe, da su se to jest dali u štrajk. Parlamentarni štrajk većine! To je nešto nova. Obsstrukcija nije nikakva novost: vodili su je u Pragu, u Beču, u Gracu, u Ljubljani, u Orici i t. d. Ali potpis za parlamentarni štrajk većine ima hrv. stranaka.

Nego, nije ni štrajk većine po načinu tučaćenja našeg poslovnika, dovoljno sredstvo, da se izpostuje zatvor sabora. Zastupnici većine davali su se u štrajk i prvo zadnje sjednice 3. velječe, ali štrajk nije imao posljedicom zatvor sjednice.

Iza podneva, u sjednici 31. siječnja, nije bilo zakonitog broja. Pita se od strane pravaških zastupnika da se to konstati i sjednica zatvori! Predsjednik, videći da nema zakonitog broja, ne uvražuje predlog pravaša, nego, što mislite? — izjavlja, da prekida sjednicu za jedan sat.

U noći na osviti 1. veljače opet nije pristupan zakoniti broj zastupnika. Pravaši opet predlažu zatvor sjednice i konstatiranje broja. Opet isti postupak od strane predsjednika, koji ne stavlja na glasovanje predlog pravaša, i ne htiju konstatirati broj zastupnika, prekidi sjednicu te uruči nastavak sjednice za 1. veljače u 8 sati iz jutra.

U sjednici 1. veljače ponavlja se ista stvar iz podneva: u večer oko 8 sati pravaši mogu izstupom da osuđuju nastavak sjednice, jer ne ima zakonitog broja. Predsjednik opet prekida sjednicu i uruči nastavak iste za 3. veljače u 9 s. pr. podne.

Tako je naša Dalmacija doživila da je jedna sjednica sabora trajala baš 4 dana. Prekidanja sjednice kroz noćno doba i za cilje jedan dan (2. veljače) nisu kod nas mjerodavna, e da se ureće nova sjednica. I tako sjednica od pondjeljka 31. siječnja svršila posle podneva 3. veljače! Tim se je htjelo

Za odgovor na sve ove točke — reći ćemo sa dr. Markovićem — potrebna bi bila kada i kamo podpunjena o načinu i razprostranju točnijih zbirka narodnih poslovica, nego što su one doista tiskane; potrebna bi bila pomna izpoređe, takove zbirke sa zbirkami ostalih to slavenkih to tudižnih naroda, pao s izvorima kršćanske narake, pak sa sudovima preuzetim iz starih klasičnih izvora u sredovječnu i novovječnu robu obrazovanih staleža, koji su utjecali na putove.

Svatko će pojmiti, da se za ovaj zahtjev ogroman rad hoće poznavanje jezika osobito slavenkih, hoće se mnogo vremena i velikih troškova, te nije moguće da ga se priredi na laku ruku ili da ga samo jedna osoba napri na svoja ledja. No, tko dobro shvaća prevelučnu važnost poslovice, razumjet će i potrebu i korist rada rada, osobito radi učišćenje svrhe, kojoj bi služio.

Jedino koji naš književnički zavod pozvan je da taj znameniti posao uzmne u ruke, kaže n. p. „Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti“ ili „Matica Hrvatska“ ili „Matica Dalmatinska“. Zar će se sva tri ova zavoda skupno prihvatiti rada, ako poslovica? Ne. Biće ludo

zapričiti prikazanje interpelacija na vladu kao i predloga na sabor, jer upiti i predlozi imadu biti prikazani, po poslovniku, prije sjednice...

Družimo, da ne treba daljini dokazu, kako vladina većina visoko štuje velevažne ustavne uredbe. Sve je bilo pograđeno i uništeno samo da se pravši onemogući borba proti izdajstvu naroda, proti gaženju ustavnih njegovih prava, proti političkom nemoralu.

Pravaši su se junački održali. Osjećaj da brane pošteni narodni stvar da im je jakost i snage da svakom nasilju odole. Hrvatskoj stranci naprotiv osjećaj vlastite težke krivnje uskorio je podpuni poraz. Zalud lijeva krodiške suze za „velevažnom ustavnom uredbom“, kada je ona ponizila sabor do političkog smetišta.

Još o pravaškoj obstrukciji.

„Narodni List“ u broju od srede 9. veljače nešto je galantniji od „Smotre“. On direktno ne osuđuje obstrukciju, nego pozivlje javnost, da ju osudi. Piše „N. L.“ doslovce: „na drugom mjestu“ probijaju glasove naše (!) štampe: „Idemo dalje da vidimo to drugo mjesto, da doznamo, koja je to „nijehova“ štampa. Ako izključimo „Novi List“ koji je reprezentiran sa par redaka, nijehovu štampu sačinjavaju „Crvena Hrvatska“, „Dubrovnik“, „Dalmata“ i „Smotra“ iz kojih prenosa „N. L.“ članke proti obstrukciji. Pa to i veća štampa i nije trebalo da naglasite. Proti hrvatsku, proti volji i ustavnom pravu naroda, proti njegovoj slobodi, proti njegovom napredku, proti istini, pravici, sveti se našli na okupu, svi bez razlike vaših stranaka, jezika itd.

„N. L.“ zato dolazi na obstrukciju, doznaće, da smo mi pravaši nezadovoljni i da se naprežemo, kako bi se opravdali. To je uvod u pivog članka „N. L.“ Nakon tog uvida u čitavom članku „N. L.“ pere svoje matadore od i džadzista. Ali ih neće oprati cielo jadransko more.

Puno je domišljat „N. L.“ Mi o predmetu još nismo niti počeli pisati, jer, ako je o tomamo tamо dobačena koja rieč, šira javnost još nije mogla biti na čistu, o čemu se upravadi. Ali je „N. List“ došta i poklik, da sve razumi i da unapred pre svoje delegate. Dakle bilo je i delegata, jer tako piše „N. L.“

Evo u kratko o čemu se radi. Talijanski zastupnik Krekić predložio je saboru zakonsku osnovu, po kojoj bi načelnik grada Zadra bio član po pravu našeg pokrajinskog školskog vjeća. Ova je osnova bila bez razprave ustupljena školskom odboru, koji je osnovu o dobrije i predložio saboru da ju prihvati. „N. L.“ tvrdi u svom uvidnom članku, koji nosi naslov: „Još o pravaškoj obstrukciji“, što smo ga i mi usvojili, da školski odbor nije davao spomenutoj zakonskoj osnovi nikakve političke važnosti. To znači, da se u odboru nije htjelo doći do kakva razpravljanja i to i pomisli. Ali ipak mislim da ni jedan od njih nema razloga da od sebe obdacati taj velevažni posao.

Evo za što. Protiv „Matici Dalmatinškoj“ veoma često se čuje javno i potajno umjesti i neumjesti prigovora, a najvećma se nekom zagrijivošću naglašuje, kao da taj književnički zavod baš ništa ne radi. Nije do nas da izpitujemo koliko je istine u tim prigovorima, niti se sa svima slazemo, ali je ipak istina da su postali občeniti, te se mnogi i mnogi pitaju, čemu služi „Matica Dalmatinska“.

Kad bi ona, stavimo, uzela na srce ovo pitanje o sakupljanju i proučavanju poslovica, imala bi pune ruke posla. Time bi uštkala svoje mnogobrojne prigovaratelje, a u isto vrieme obdarila hrvatski narod valjanom radnjom, za kojom mu srce zebe. Ovaj podhvat bi odgovarao književničkom cilju i uzgojnog duhu, koji su pravac uve doljubljene ustanove, a da i ne govorimo o sredstvima, kojima, kako se običeno tvrdi, ona razpolaze.

Isto tako bi zadužila narod, i naša „Matica“ u Zagrebu, kad bi se prihvatala toga rada.

Razvadja podnili molbu na c. k. ravnateljstvo pošta i brzjavu u Žadru, i preporučujemo da ova molba bude što prije uvažena, jer se radi o pravednoj tražbini stanovnika sela Razvadja.

Sa realke. Danas je na ovđešnjoj račeli određen semestar, te se djacima u zavodu diele semestralne svjedočbe nakon službe božje u crkvi sv. Barbare.

Ribarski Savez u četvrtak imao je svoju prvu sjednicu u Splitu.

Ribarska Zadruga u Prvi Luci raspodjela se pr. nedjelje. Odmah je pristupio 21 zadružar Stupa u „Ribarski Savez“. Izabrana je ova uprava: Šime Lakoš predsjednikom, Leopold Caće podpredsjednikom, a kao članovi uprave: Lančić Josip, Andrije, Lančić Šime p. Šime i Jareb Jakov Matin. U nadzorni odbor: otac Dinko Lulin, Rodol Stipe p. Ivana i Ivan Ante Franin. Bilo sretno i beričemo.

Smrt vjerne služkinje. Danas kad gospodari mjenaju često služkinje, a služkinje još češće svoje gospodare, zaslavljuje zabilježiti smrt neke Jele ud. Slatić, koja premru pr. subote u Vodicama. Kod svojih gospodara služila je vjerno četrdeset i tri godine.

iz Betine. Dok po svim mjestima naše pokrajine školska vlast i mjestne starješine živo se zauzimaju oko toga da se podižu pučke škole dotle u nas nitko o tome ni ne sanja. Da bi se koji i zauzeo nema zgodna položaja a ni dovoljnih sredstava da se oduva na taj posao, pa tako ostajemo pri staroj to jest pod jednom školom kovačija, a pod drugom sklađite vina sve jednoga gospodara. Duhudovala nam istinu kazati da su školska vlast i naše školsko više nastojati oko toga da se ustupi jedna seoska kuća za žensku školu, te je u svrhu bio sazvan i seoski zbor, ali sve bez uspjeha hyala stanovitim rovarima. Bilo bi već vreme, da se prede preko osvada i peklijanju njihovih, te da se i u našem mjestu okupi složno u jedno-kolo sve što je zdravo i potestno da uzmogne uspiješno raditi na korist ubave Betine. To je želja svih dobromisličnih Betinjanu.

Korizmeni propovjednik Išusovac Mikeli s Braču odpočeo je svoje propovjedi hrvatske i talijanske na zadovoljstvo občinstva. Odlikuje se liepom spremom i vrstnim govorničkim darom.

Učiteljski Glas. Brojevi 1. i 2. ovog glasila „Saveza dalm. učitelja“ izlazi će polovicom ovog mjeseca.

Trgovinsko-obrtnik državno društvo u Bižu Velikom osnovat će se doskora. Već je istrožen dočitni odbor, koji mora da sve preduzme za osnivanje druživa, izrađen je i pravilnik. Po onome što doznamo, druživo će razviti veliku djelatnost i biti od velike blagodati za celo područje, u kojem će tu djelatnost da provede. — Už Žu Velikom na napisu dozvoljenju od pomorske vlade gradit će se zgrada na 70.000 K vrednosti. Posebni će parobrod prevažati živež u druživom području, u kojem će se otvoriti područnice, iž. če bili električno rasvjetljeni. Do ove namisli i do pokrenuća iste, došlo se ponajviše zaslugom g. Vj. Sirovice. Podluži nailazi na obče pogodovanje i odobrenje, pa je nade da će svi faktori u mjestima zanimanjima, osobito župnici i učitelji, popularizovati ovu krasnu namisao, e da njezino ostvarenje što bolje uspije na kraj naših zapuštenih sela.

Vatrogasno društvo. Splitsko klepetalo po običaju izvrše ili našedja uvek kad hoće da se pača ili da doneše što iz Šibenika. Tako i gledje naših vatrogascas. U stvari je to, da su posle slijajnog druživenog plesa od 3. t. mjesnici smutnjivci i samoživci htijeli da zagospodare prihodom zabave, ne htijevi da prihod bude položen u druživeni fond, koji u ove dve zadnje godine broji do 1600 K. (Da se tako radilo u prošlosti, danas bi ovom družtvu druge ptiće pjevale). Radi toga, da se druživo očisti od lakovili, koji mu smetaju, poduzeće su bile shodne mijere, te su smutnjivci i samoživci uklonjeni. U družtu, kakvo je vatrogasno, ne mogu i ne smiju se trptjeti članovi, kojima je samo do toga, kako će se gostiti i pojiti bez truda. Vatrogasna mora da je najprvo požrtvovan za svog zadatak, a onda i za same družtu.

Iz okolice Prominske. Mi smo ovamo od svakog zapušteni, nikto ne mari za nas. Ni občina ni poglavarstvo Kninsko neće da se stara, kako bi što puta uređili, pa ni sama vlast. Golotina, glad, to je sve kod nas, pa da nema rudokopa da se što zasluži zlo i napakpo po Promincie. Rudokopnom družtvu svakodano dolazi vlast da pridigne ruke sa Velenšću. Mi smo pitali da nam bude dozvoljen prevoz istom željeznicom, ali sve uzalud. Moramo se mučiti na svaki način kad hoćemo u Dniš ili Šibenik. Neki bilo žaliti trošak što bi za prevoz plaćali, jer nebi smo bili izloženi nevremenju, a naškoli u vrije zime kiši, snegu, burji i svemu što čovjeku naškoditi mora. Ako

nas uhvatiti u gradu nevremenu, moramo prenosciti, da ne nastradamo, a nemamo li potrebiti novac za konak, što moramo raditi? Badava, nas neće nitko da primi na konak, ne prenostaže nam drugo već da se podamo sudbinu, da podlegnemo bolesti, harcu za lijekara i ljekarije i još podteći smrti. Tome bi se lasno moglo izbjegći, kad bi c. k. ravnateljstvo državnih željezaca dozvolilo željeznicu koja po rudu u Velušić dolazi, da vozi i jedan osobni voz, da možemo i mi Promincu istim putovati. Nadam se da će ravnateljstvo državnih željezica užeti u obzir ovo slabo stanje nas Promincu i da će to sto prije zadovoljiti ovom pravednoj našoj težnji.

Oglašivanje u Hrv. Rieči. Upozorujemo sve naše čitaocu, osobito one koje stvaranju, na obznanju naših administracija u današnjem broju našeg lista gledi snaženih cina za uvrštenje oglasa. Pogodnost je to velika, a još već kad se znade kolika je danas korist od oglašivanja u obče, a napose u „Hrv. Rieči“, koja stiže svadge po svim hrvatskim zemljama, a mnogo je razprostranjena i po cijelom inozemstvu.

Iz hrvatskih zemalja.

Dubrovčanin dr. Rešetar, nasljednik prof. dr. Jagića. Nakon više od jednogodišnje pauze popunjena je stolica profesora slavistike nabeckom sveučilištu, koju je do preklani uzimao naš učenji zemljak, dvorski savjetnik dr. vitez Jagić, a za koju se je vodila težka borba. Jučeršnja „Wien. Ztg.“ javlja, da je Nj. Veličanstvo previsjernim rješenjem od 31. siječnja o. g. imenovalo izvanrednog profesora slavenske filologije ubeckom sveučilištu, dr. Milana Rešetara redovitim profesorom, — a izvanrednom profesoru slavenske filologije i kustosu dvorskog knjižnice dru. Vlačku Vondruš podiošao naslov i značaj redovitog profesora. Prof. dr. Rešetar, rodom Dubrovčanin, zet je prof. dr. Jagića i danas za stalno nijesposobniji, da mu bude u Beču naslijednik.

80-godišnjica Erazma Barčića. Ove godine navršuje narodni zastupnik bakarskog kota, dobitni predsjednik hrvat, sabora i rječki patricij Erazmo Barčiću svoju osamdesetu godinu. Barčić se je rodio g. 1830. na Rjeci, te je sa 17 godina pošao na zagrebačku pravnu akademiju, gdje je u broz postao jedan od najduševljivijih iliraca. Karu se je vratio, najživlje je i sam sudjelovao u preporudi Hrvatske. Kroz 16 godina je bio u Komorskim Moravcima sudcem, a 1867. se je službe odrekao i otvorio svoju odjvetničku pisaru. Radi svoga zalogka patriotskog, koji je i sada njega neslomljen, jedan je od najpopularnijih ličnosti našega političkoga života i upravo smatran heroičnim izvorom političkoga poštovanja i neustrašivosti. Željama mnogobrojnih prijatelja i štovatelja pridružimo se i mi uz želju, da bi još dugo poživ zdrav i krepk na korist ideje, za koju se tolično bori. Živo narodni zastupnik Erazmo Barčić!

Pomilovanje srbskih velezdajnika. Petanski listovi javljaju, da je srbski patrijar Bogdanović u audienciji kod grofa Khuenha spomenuto i velezdajnički proces. Ministar predsjednik da je obećao patrijarhu, da će kraj pomilovati, okrivljenike prije rješenja višega suda.

Sve na gore po narod.

Raštrkanost naših selja po otocima i primorju od glavnih sredstava pomogla je mnogo napredku mnogih parobrodarskih družava, koji iza kako se osnažile stopiše se u jedno zvato „Dalmatija“. Ova ista raštrkanost pomogla je „Dalmatiji“ da dobije mastne subvencije za prevoz pošte i trgovine. Da pogomogu se, gospoda dionici, ili bolje stari vikači: „sve za malu put“ povisile znatno prevoz na cijeli putnički put, a za putnike kao što i na trgovini, tako da je bilo upravu nemoguće prevažati istu iz glavnih tržišta po raznim primorskim selima.

Trgovci nisu hotili prevažati, pa ni provadili svoju trgovinu na drugi način, već „francos“ s obale onog glavnog tržišta, u kom se je nalazila, tako da je prošlo više sedmica, a da nije parobrod dovozio uovo ili ono velice hrane. Ako je koji trgovac ili privatnik na selu hotio imati što po parobrodištu druživa „Dalmatije“, morao je trgovac u središtu nadoknadići površak nenađeno i nepravedno učinjen ili sam platići prevoz.

Naši otočani pa i primorci, da se otrese ovoga, bili su počeli prevažati svoju trgovinu sa ladjama, da tako i sami zaslube koru hijebu.

Glavinari „Dalmatije“ ciknuše kao zmije, te se učinile bečkoj vlasti, da zabrani našim siromašnim ribarima i trageriterima prevoz trgovine. Lučke vlasti iako preko volje, moradoše aplicirati zakon i prevoz trgovine u ladjama dozviliti samo onomu, koji je imao izpit kapetana obalne plovidbe. Kao da gospodi oko „Dalmatije“ ni ovo nije bilo dosia. Udesili su vozne

pruge za otoke i primorska sela na način, kako pismo gospodina Zonea, u kome odustaje od to što samo njima ide u račun. Oni naime hoće, da s jednim hitcem ubiju dva zeca, a narodu kakv bude. Toga radi finansijska vlast je udala „Dalmatiju“ takson od 2 K za svaku pristajanje u mjestima, gdje je lučko izloženstvo, ako u satove van uredovne parobrod nešto ukra, ili izkrca, pa bila to vrča slame, vodro vodi ili parobrod svakojake trgovine. Da li je finansijska vlast ili trgovacko ministarstvo dobro ili zlo postupalo, to se nasa malo tiče, da li je puno ili malo 2 K za svaku pristajanje to još manje. Za nas je glavno da je vlast odredila i naredila, da ovu takson mora plaćati uprava „Dalmatije“, a ne privatnik koji trgovinu prenasha, te stoga nemamo rieči da osudimo poštanje „Dalmatije“, kad neće da ukra trgovinu, niti pušta da naš otčanin ili primor, kad putuje u središte, išta sobom ponese do gol život ili da mi plati prije 2 K.

Mislimo, da kad je druživo „Dalmatije“ sklapalo ugovor za subvenciju, da u ugovoru nije umetnilo samo prevoz pošte, već putnika i trgovine, te zato se je imalo postarat, da mu, ako je malo, bude subvencija povećana za ono što bi finalno plaćati i za ove pristojbine, a ne udarati nepravedni i nemili harać na narod.

Gospoda glavnaričko oko „Dalmatije“ imali bi znati, da je naš puk siromašan i ako je njih krvavim željezima i trudom bogatio, te da gdjejkoli nema ni da parobrod platи do ovog onog onog ulja, malo sira, ribe itd., da može u gradu zagristi malo hijebu i kupiti koji kg. pure za djecu, a oni mi evo ovim rieči, ne samo, nego mu otežavaju i onemogućuju polazak do glavnog središta u koje je uslovio da putuje.

Nije izpravno njihovo opravdavanje kao i ni to, da se utičemo mi gradjani ministarstvu. Ne. Nama nikakova vlast ne nareduje, da plaćamo ovaj novi harać, već gospodra na družbu „Dalmatije“ preko svojih zapovjednika. Njima je vlast a ne nama nametnula plaćanje pristojbine, te nek se oni uitu, a mi ne. Mi imamo pravo platiti voznu kartu za osobu i pristojbine po tarifi za trgovinu, a o kojekakvom nametljima nove vrste nas nije briga. Tražimo, da gospodar oko „Dalmatije“ stvar stave na cisto, jer ćemo složno u druge gusne, ali faktima, a ne riečima, pa puklo kud puklo. Ovaka deračina i nepravda očito dalje se ne može tripti.

Lizin dobrnik.

Talijanski od A. Fogazzara. Preveo D. Marko Vežić. (Konac).

— Čujtel — glasnošću mu ja upade. — Povedite me do pred „Porta Colentina“ k tom gospodinu Zoneu. Hottot bili su uvjeriti, jeli ozbiljan kupac.

— I te kako ozbiljan, moj gospodar! — odgovorio Molesin umaćuć jedan „baicolo“ u kavu. Pitale, jeli ozbiljan? — nadovež sakarsčinom podsmjehom razgovarajući se zamjenice sa svojim „baicolom“. — Velim vam, Božji dobreće — doda, okrenuv se k meni — zar biste vidiši, da vam gorim o tamošnjem trgovcu? Što vam se zar sanja?

— Ah, psino! — lapnem u sebi i čvrsto ponovim. — Bit će utvaranje, ali je reda, da me vi povedete do gospodina Zonea. ispred „Coda Lunga“.

Molesin s trema na tren omekša i odgovori, da je to suvišno. Nu opet, kad se ne radi van o tome, dragovojno će mi udovoljiti. Sa svom flegmom podmrije kavu i izpravi se. — Ajmo! — mraknun on. — Kad bude stani pani, dragi mi je, da vi govorite sa gospodinom Zoneom.

Zaviri na dobrnik i doda:

— Sad ćemo ga sigurno zateći.
— Odlazi, vratiće — promislio se ja.

Gledaj ti belaja, još zbijimice bitiš taj Zone. Kakli vo! ja ne bi bio živinje! — Nu prije Molesin, netom izdje iz kavane, nagne prama „Santa Sofia“.

— Zar ovuda? — skrknem ja.

I bez koga mi izvajanjima odgovrnu, da mi je reden trenom do kuće ozaniti ih, da ne hitaju s objedom. Bile su tri i po, a njegova im je žena bila izkazala, da o šestoj objeduju.

— Psiho, psiho! — izvonicove se ja u svome srcu zarekoh, predmievajući, da sam ga uhratio u gvožđa, a i za tu sam se pridružio zaostroštu, da će on pokušati, kako bi mi se izpuzao iz ruku.

Nakon sam se zajedno s njime uzpeti učinjevbasame, nu ne mogu iznaci zgodnja razloga i stadih na vratima, varajući upitom sama sebe, neće li ovaj huncut upotrijebiti koju napuklu stepenicu, da išesti jednu ili obe noge i leže u postelu. Dok minulo pet časa, a ne čujem nikog slaziti, pričem se ja uzpinjam. Još niesam ni do polovice dopro, kad čujem, da slazi Molesin i mrmrlja: Ala

— Niesmo sretni — smota je on, netom me zapazi, — Na svome sam stolu zatekao

pismo gospodina Zonea, u kome odustaje od poduzeća. Radi toga... — Radi toga... — Neka bude — odvalim ja. — Sad bi mi bilo redive van ili izkazati.

On će suhoparno: — Izvolute, i provede me u svoju poslovnu sobu kroz dvoranicu koju sam odrije pozavao.

Molesin mi ponudi stolicu, maši se za stovanu, crnu kapu zlatom provezenu, pa se i na raguzi, da će zasjeti na svoje prieštije, na svečanu činovničku stolicu, između biblioteke i pisarnoga stola, prekrita zakonicom, jedan do drugoga, svezanim bilježnicama, dopisima, obvojima, tintarnicama, guščim perima i to svaka na svome mjestu.

— Čujder — načmen ja. — Vi ćete ovoga trenu pisali Vicarellićima, da dražba mora biti određeni dan.

— Ščega? — Molesin će. — Ne bude li prodaje, ostaje zajam. Svota je uvek gonjena, a ta će se susuti u vašu kesu.

— Pišite — pričvrstim ja — da dražba mora biti u određeni dan. Sujednik Vas možim, da pišete, kako ste vi počeljni, zbog svih osobnih razloga, razkrstili se s ovom ratom.

Molesin me pogleda zablesnuto. Ne dočukujem, — izjasni se on.

— Pišite — iznoveću ču ja. — Ja ću van u počivali.

— Dragoviću moj — odgovori on — odvjetnik Molesin ne piše tudja pričanja.

— Ako ne ćete vi, pišat ću ja. — Taki je naglasak mojih rieči bio, da se Molesin izdiže, zaborade u me dva mutna oka, rijeđave čuvastje, ali reči, da je u dvornici, nije li govorili kaki agent javne sigurnosti.

— Pisat ću ja — nadovežem — da se gospodin Anggeo Molesin svojevoljice uklanja, jer oni nisu ni žajma, ni prodaje, ni kupca, ni ćega.

Molesin, zamagljen udarcem, začepi oči i umukne. Odčepi ih, ali sad nisu više pomučene. Dosjeti se najstrog vješti mačilac, odkuda je udarac i što bi dlanom o dlan, začepljeni očiju namjesti surboj.

— Primirite se — običajnim će on i odrnjen izrazom samlosti. — Vi ste bili u Trevizu?

— Jesam.

— Naravno. Ja sam to razumio. Smješsam razumio, netom sam vas u kavani uočio. Viste također po Padovi izražavali tvrdku Zonea?

— Jesam.

— Dakako. E, dakako, dakako. Ja sam se odmah dosegao. Vi se umišljate, da ste počestna čovjeka uhatili u stupicu. Zdrav mi bio dragoviću! Vi ste fin, veoma fin...

— Otegnu i opriži izdignutom rukom, da mu nitko ne smeta. Za tim se okesi, otresi glavom i prihvati nizkim, tilašnim i svečanim glasom:

— A to vi nieste znali, da je za uglavljene zajma i prodaje, pa u prilikama, u kojima su Vicarelli, u svakoj nečasti tajnost? Ako su Vicarelli od mene zahtevali, ko što i jesu, da pravoga imena, čak ni vama, ne očitujem, dapače da zabašurujem vaše zahtjeve, ja sam se morao držati i u vašem interesu, jer spređivij vjerovnik, ko ste eto vi, posuđiva zabašurajući nos, i nehotice bi mogao sve povkarići. Zajam bitiš, kupac bitiš. Nema sumnje, u sumpas je bilo putovanje do Treviza i potraga za trgovcem Zoneom. Sigurno, da sam se malo prije prenemogao u poslu pisma toga Zonea, tu mi je bio s razloga, da posao bojje za rukom podje. A pa kako ste i vi današ samom postupali? Zar do ovoga trema niste hinili?

— Oh, badnu na to, da koga me vi to spadrate? Ja sam bio i na okružnom suduštu I znam s kim imadem pačara. Znam ja, kakvi ste vi odvjetnik i u koje sve posle zabadate svoj nos.

Ovo kao da ga je smrivilo, niti je što znao već teplati koju nerazumljivu rieč. Medjutko se vrata na ulazu u sobu na same otvoriše, ali ne skrušne oštire. Molesin se ne osjeti, niti je onako šušljek mogao nazreti svoju kcer, kako je izredčuju u nj užarene oči, a pomordila kao mrtvac, taman kao i otac joj.

Ne dalo mu se podpunoma razbrati se, ipak navi na smich i izusti:

— Napred, sunce moje. Što ćeš? Dokraj-čili smo.

— Ne zamjerite; nismo, zaustavim ga ja. Djekojava izpusti vrata i ova se malo po malo zatvare.

— Nismo dokrajčili, prihvativat je po tiši. Vi ...

— Moje diete! ruknu Molesin, izdižući ruke, Moje diete!

Bilo bili se okladio, da bi on bio kadar i prodati svoje diete. Nu uza sve to suvišno je bilo ono majmunisanje, da me prigre poštovati u njoj svi sjeti osjećaj.

Vi, rekoh pište Vicarellijem. Vi se uklonite, a ja ču mučati. Vidite, da ne mogu prama vama imati većih obzira. Da ste mi zdrav!

Izadjem. U dvoranici nema nikoga. Kad ču kroz prolaz do basamaka, s lieve u bližnjoj sobi nasluškujem glas Molesinovice, a s desne gospodnjicu Lizu, kako se uzaludno nateže, da razkreći zatvorena vrata i iza svih naramica trza s njima. Sunu bjegeaju izpred mene, na ulaz u basamake, a taj je bio odprećan. Netko je prolazio na zakuci, da se uspne na treći tavan, a djevojka sa nje zgjisi do pred ulaz i izčenu. Ja podjem za njom. O strani do zadnje oslonice basamaka mračno je privorište, tarabama priašćeno. Liza se onđe sakrila. Napipam je onđe u uglo ščučeniju, obraz joj između dva zida, ramena sažeta od muklog jecanja i laptanja poput izdišućeg ptičeta. Niesam imao srca, da je onaku ostavim, uvjeren, da sam joj ja zadao ranu. Prikličim joj se i ljubezno živknam. Ne odaje znaka, da me je čula. Tkinjem je rtom kažprsta, sklisi, uspreda se i u klupko se savi, ko da je zmija ujela. Sad je izpodmukne zamolim, da mi ne zamjeri sa čemirike, kojom sam je zatio. Nacim i ovo i ono, da sebe okrivim, a opravdam njezinu otca. Nu moradon umuknuti, jer se ona, na zvuk moje besjede, jecajući uzvрpoljila. Bože moj, što bi se sad moglo? Bit će najnaručnije odaleći se od nje. I odaleći sam se.

Kad evo čujem gospodju Molesin, da zivka: „Lizo, Lizo!“ Djevojka se nadigdrena okrene i prodrorine, žmirkajući očima. Okrvavljene sušili bez suza.

„Lizo, Lizo!“ — iznove zove njezina majka spuštajući se užas basamake. Liza osta trenom ušapljenja, a onda iznenadu, punjivnom hritinom iztrže iz njedara srušni srebeni dobnik, stiže ga na tvrdoj zemlji i skupi to zajedno sa krnjacima stakla. Za tis se polaganom pokamnik s ovom vajnom i smrđenjem stvaricom u pregristi, prodje ispred mene poput sjene i uspe se uza basamake prama svog majci, nemilo ridajuć.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, Izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

„NUISOL“

od Bergman-a i drug., u Tešnju n. L.,
jest i ostaje prije kao i posle za čudo
nedostizivo sredstvo za bojudisanje
kose i brade.
Na zalihi se nalazi plava, smeđa
i crna boja. Jedna boca stoji K 250 u
drogueriji Vinča Vučića u Šibeniku.

Prva parna tvornica
za bojudisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Prinajmo se odjela za kemičko čišćenje kao:
obična, urešna, za šetnju, za šetnju i plesove,
Osim toga zastore, proštraze, rukavice od
kože itd., razumijemo s sve u cijeli čisti se sa
strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojudisanje gore navedenih
predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno
poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

Glavna ulica.

1.IX.

Nikad više!

vanje liepe, mekane i nježne kože. Komad droguerijama i trgovinama parfumerije itd.

ne promjenjujem sapun, od kada Bergmann o v „Steckenpferd Lilienseife“ (zaštitni znak: Konj na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju na Labi upotrebljujem, jer je taj sapun najupisniji od svih medicinalnih sapuna proti kožnoj bolesti (sunčane pjegje), kao i za pospišištoji 80 filira, a dobiva se u svim ljekarnama, droguerijama i trgovinama parfumerije itd.

1-50

Dva dječaka

jedan od 16 a drugi od 17 godina, koji su uz pučku školu također svršili i poljodjelski tečaj

traže službu

u kojem dučanu, reštauraci ili slično, sa podpunom okskrbom uz umjerenu plaću. Isti govore hrvatski razume ponešto i talijanski.

Obratiti se uredništvu.

Preporučivamo —

tumača

hrvatskog, talijanskog, njemačkog i českog jezika za prevode, podučavanje i dopisivanje. Naslov u tiskari.

5-6

Hrvatske narodne poslove

uredio V. J. Skarpa, ciena knjizi broširano K 5—, a uvezano K 6—, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Objava.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, našim trgovcima i obrtnicima, da sam naučio doskora otvoriti ovđe prvu ovakove vrtice na našem jugu.

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovacku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se došle iz ovakove stvari moralo naše občinstvo obraćati van pokrajine i poduprijeti svojim novcem tuđu poduzeću.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređena, sasvim po zahtjevima moderne tehnike i biti će snabdjevena sa omnim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prama tomu očekujem, da ču u ovom poduhvatu bit izdvojno podpožen i t. j. počaćen cjenjenim naraćima iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

trgovac i posjednik.

5500
vjedorodstvo popraćene svjedočbe lječnika
i privatnika dokazuju da

Kaiserovi
prvni karamele
(su tri jela)

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčevit
kašalj najbolje odstranjuju.

Jedan omot 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

Na prodaju drži:

Carlo Ruggeri, Vinko Vučić
droguerija u Šibeniku.

Veliko skladište gotovih odiela za gospodu

Saison 1909-1910

◆ Pio Terzanović * Šibenik ◆

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana prisjela od jedne glasovite krojačnice velika kolikoća gotovih odiela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno eleganta kroja i umjerenosti cijena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujući se bilježim se veleštovanjem

Pio Terzanović.

18.IX.—18.III.

Nažadnja moda!

Nažadnja moda!